

SELECTIEVE PARTICIPATIETOESLAGEN VOOR
NIET BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELIN-
GEN

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat
34-36, 1040 Brussel

W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Adviesvraag	Voorontwerp van decreet tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft het recht op selectieve participatietoelagen voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen	
Adviesvrager	Hilde Crevits - Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	
Ontvangst adviesvraag	9 februari 2023	
Decretale opdracht	adviesfunctie	
Goedkeuring	Sectorale kamer Gezin en Jongerenwelzijn op 23 februari 2023	
Contactpersoon	Annemie Nys	anys@serv.be

Advies

Op 9 februari 2023 ontving de Vlaamse Raad WVG (hierna: de raad) een vraag tot spoedadvies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft het recht op selectieve participatietoelagen voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen.

De adviesvraag is binnen de raad behandeld door de kamer Gezin en Jongerenwelzijn en werd bij consensus goedgekeurd op 23 februari 2023.

Situering

Voor de schooltoeslag worden niet begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) momenteel aanzien als 'alleenstaande' (of 'zelfstandige' als 16+) leerling. Dit impliceert dat ze recht kunnen hebben op een hogere schooltoeslag dan jongeren die dezelfde onderwijsrichting volgen, maar waar de ouders of opvoeders begunstigen zijn voor het groeipakket. Niet begeleide minderjarige vreemdelingen, die opvang en begeleiding vanuit de overheid, familie of pleeggezin ontvangen, hebben echter geen hogere schoolkosten die de facto de hogere toeslagen verantwoorden.

Om het bedrag in overeenstemming te brengen met de tegemoetkoming die ook andere jongeren krijgen en omdat er geen andere categorie is waaronder ze kunnen worden ondergebracht, wordt er voorgesteld om een nieuwe gezinscategorie "NBMV" toe te voegen in paragraaf 1 van art. 38 van het groeipakketdecreet, namelijk die van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

Akkoord met het opzet

De raad gaat akkoord met het opzet van dit voorontwerp zoals uiteengezet in de Memorie van Toelichting waardoor niet begeleide minderjarige vreemdelingen die huisvesting of steun verkrijgen vanuit de overheid, familie of pleeggezin niet meer in aanmerking komen voor de hoogste selectieve participatietoelagen. De raad meent dat de daling van de schooltoeslag tot een kost die overeenkomt met de reële schoolkost **rechtvaardig is, maar het is daarbij wel van belang dat niet begeleide minderjarige vreemdelingen correct kunnen worden gecategoriseerd.**

Maar correcte operationalisering vereist

Hoewel de nota en de Memorie van Toelichting een algemene verantwoording bieden voor de toevoeging van de nieuwe categorie, is er momenteel nog onvoldoende duidelijkheid over de mate waarin deze toevoeging (en de plaats daarvan in de rangorde) een correcte classificatie toelaat.

- **Gelijke behandeling bevorderen**

De raad begrijpt dat de regelgeving voor ogen heeft om **niet begeleide minderjarige vreemdelingen die opvang en begeleiding vanuit de overheid, familie of pleeggezin ontvangen, te beschouwen als jongeren in een gezin met laagste inkomens.**

De invoering van deze nieuwe gezinscategorie is inderdaad een belangrijke stap in de richting van het bevorderen van een gelijke behandeling van leerlingen, maar de raad treedt de Inspectie van Financiën bij en vraagt of de voorgestelde wijziging volstaat om alle kinderen die in gelijkaardige situaties verkeren nu ook gelijk te behandelen. Het lijkt mogelijk dat er gediscrimineerd wordt tussen niet begeleide minderjarige vreemdelingen ten laste van de overheid en andere minderjarigen ten laste van de overheid die nog wel kunnen voldoen aan de definitie van alleenstaande. Op het eerste zicht zullen heel wat kinderen in de bijzondere jeugdzorg (definitie "alleenstaande leerling") wel nog de hoge selectieve participatietoeslag kunnen krijgen, hoewel ook in die situaties derden voor huisvesting, etc. zorgen. Wat rechtvaardigt het verschil in behandeling?

- **Correctie classificatie garanderen**

Het is voor de raad belangrijk dat niet begeleide minderjarige vreemdelingen die alleen wonen de selectieve participatietoeslag (schooltoeslag) blijven krijgen van alleenstaanden/zelfstandige leerlingen, ongeacht hun leeftijd.

Als een niet begeleide minderjarige vreemdeling bewijst alleen te wonen dan moet deze recht hebben op de schooltoeslag als 'alleenstaande' (of 'zelfstandige' als 16+) leerling. Gezien er in de bepaling van gezinscategorie als 2^e stap wordt nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden van een zelfstandige leerling, gaat de raad ervan uit dat dit voor NBMV 16+ geen probleem mag opleveren. De raad vraagt in dit opzicht echter wel verduidelijking over de classificatie van niet begeleide minderjarige vreemdelingen, jonger dan 16, die alleen wonen.

Momenteel wordt een leerling nl. als zelfstandige leerling beschouwd als hij (1) ontvoegd is of de leeftijd van 16 jaar bereikt en (2) zijn woonplaats niet bij zijn ouders of werkelijke opvoeders heeft¹. Jongeren, die de leeftijd van 16 nog niet bereikt hebben, kunnen aldus niet als zelfstandige leerlingen worden beschouwd, maar kunnen - door de toevoeging van de nieuwe gezinscategorie in de rangorde² - ook niet als alleenstaande worden geclassificeerd. Dit belet deze niet begeleide minderjarige vreemdelingen om gebruik te maken van de hogere selectieve participatietoeslag -

¹ artikel 5, BVR Selectieve participatietoeslagen

² In de rangorde vermeld in paragraaf 4 van artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 wordt de nieuwe gezinscategorie ingevoegd, zodat voor elke leerling bepaald wordt tot welke categorie van gezin de leerling behoort. Er wordt eerst nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van gehuwde leerlingen (3.) dan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van zelfstandige leerlingen (4.), daarna of de leerling voldoet aan de voorwaarden van de oudergerelateerde categorie (1.) en daarna categorie 2., vervolgens of de leerling een NBMV betreft (6.). Als wordt vastgesteld dat de leerling niet behoort tot een van deze categorieën van gezinnen wordt nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van alleenstaande leerling (5).

zelfs indien dit gegronnd en bewezen is. De raad is van mening dat dit niet aanvaardbaar is en moet rechtgezet worden.

De raad merkt hierbij ook op dat het motief voor het invoeren van de nieuwe categorie ligt in het gegeven dat NBMV onderhoud genieten in een voorziening (of in het gezin), maar de ondersteuning verschilt in de praktijk sterk, en zeker niet (alleen) op basis van leeftijd. Er zijn verschillende vormen van opvang en begeleiding voor NBMV mogelijk, zoals opvang in een collectief centrum, een lokaal opvanginitiatief, een officieel pleeggezin of informele opvang bij familie, autonoom wonen met contextbegeleiding of in kleine wooneenheden, enz. De huidige operationalisering (en de facto uitsluiting van -16 als zelfstandige en/of alleenstaande leerling) kan er in de praktijk toe leiden dat binnen éénzelfde opvang of begeleidingsinitiatief, een differentiatie ontstaat exclusief geënt op leeftijd. Dit kan niet de bedoeling zijn.

- **Unieke uitdagingen**

De algemene stelling dat niet-begeleide minderjarige vreemdelingen "geen specifieke kenmerken hebben die een aparte benadering rechtvaardigen" verdient volgens de raad nuancering en voorzichtigheid. Hoewel de schoolkosten misschien niet verschillen, hebben niet-begeleide minderjarige vreemdelingen te maken met **unieke uitdagingen**, zoals de algehele afwezigheid van een netwerk en wisselende verblijfplaatsen met verschillende vormen van materiële/financiële ondersteuning. Dit kan problemen veroorzaken in het huidige systeem, waarbij de situatie van de minderjarige slechts eenmaal per jaar, op 31 augustus, wordt bekeken om het bedrag van de selectieve participatietoeslag te bepalen.

Om ervoor te zorgen dat de originele doelstelling van de schooltoeslag - namelijk een bijdrage leveren aan de democratisering van het onderwijs - niet in het gedrang komt, benadrukt de raad dat het belangrijk is om de **wijziging in de praktijk te monitoren**. Zo kan worden bekeken of de beleidsmaatregel nog steeds de nodige ondersteuning biedt aan deze kwetsbare groep minderjarigen en of eventuele verdere aanpassingen nodig zijn.

De raad benadrukt het belang van het nemen van **de noden van NBMV als uitgangspunt** bij het bepalen van de selectieve participatietoeslag. Er is behoefte aan duidelijke richtlijnen voor het gebruik van deze gelden, zoals voor schoolkosten en spaargeld. Echter, het beperken van rechten op toeslagen is volgens de raad niet de oplossing om mogelijk oneigenlijk gebruik te voorkomen. Ook regionale afwegingen, zoals de druk om in Vlaanderen een opvangplaats te vinden, zouden eerder moeten leiden tot een gelijkstelling van het systeem tussen Vlaanderen en Wallonië, in plaats van een beperking van de rechten.

Nood aan oplossing bij gebrek aan voogden voor NBMV

Afsluitend grijpt de raad dit voorontwerp van decreet aan om te wijzen op de gevolgen van een gebrek aan voogden voor niet-begeleide minderjarigen vreemdelingen. Het gebrek aan een voogd betekent nl. ook dat ze geen recht meer kunnen openen op het Groeipakket, en aldus de selectieve participatietoeslagen. Sinds de voorwaarde van 'een attest van immatriculatie (AI)' vervangen werd door een aangestelde voogd hebben (ook al was die wijziging positief bedoeld om

de NBM jonger dan 12 jaar die geen AI kunnen krijgen niet langer uit te sluiten van het Groeipakket) is er een ongewild neveneffect opgetreden.

Dit betekent dat een aantal niet-begeleide minderjarigen vreemdelingen (zeker) in hun eerste schooljaar geen schooltoeslag ontvangen, omdat ze op 31 augustus van het voorgaande jaar nog geen voogd hadden gekregen of nog geen verblijfsprocedure waren gestart. Hierdoor worden alle schoolkosten gedragen door de opvangvoorziening, het pleeggezin, een familielid of de jongere zelf.

De raad meent dat er bij een vastgesteld gebrek aan voogden, oftewel een vangnetbepaling in werking moet treden waardoor er tijdelijk van de nieuwe voorwaarde afgeweken wordt, oftewel – als er later een voogd wordt toegekend – het groeipakket met terugwerkende kracht moet worden uitbetaald.